

KONSPEKT ZAJĘĆ DLA UCZNIÓW

Szkoła: Wyższa Szkoła Humanitas

Klasa: IV, V (Szkoła Podstawowa)

Prowadzący:

Liczba uczniów: 8 - 12

Czas trwania: 90 min

Temat zajęć: Trening kreatywności

Cele ogólne:

- Rozwijanie myślenia asocjacyjnego

Cele szczegółowe:

- kształtowanie umiejętności tworzenia swobodnych skojarzeń
- kształtowanie umiejętności wizualizacji/myślenia wizualnego
- Kształtowanie umiejętności asocjacji
- rozwijanie postawy twórczej

Cele operacyjne (efekty kształcenia):

W sferze wiedzy

- Uczeń wie/zna/posiada wiedzę

- uczeń zna podstawowe założenia technik pamięciowych, związanych z kreatywnością
- uczeń wie, w jaki sposób trenować myślenie twórcze
- uczeń zna zalety myślenia wizualnego

W sferze praktycznej

- Uczeń potrafi/umie/posiada umiejętności

- uczeń potrafi samodzielnie przeprowadzić ćwiczenia kształtujące swobodę skojarzeń
- uczeń potrafi wykorzystać myślenie lateralne w praktyce szkolnej

W sferze postaw

- Uczeń rozumie/ma świadomość

- uczeń dokonuje samodzielnej analizy materiału szkolnego pod kątem możliwych asocjacji
- uczeń znajduje różne metody rozwijania twórczości

Metody pracy: miniwykład, dyskusja, ćwiczenia aktywizujące

Formy pracy: indywidualna, w parach

Środki dydaktyczne: białe kartki papieru A4, flamastry/kredki

Literatura:

1. A. Biela: Trening kreatywności

2. K. Szmidt: Trening kreatywności

Przebieg zajęć:

1. Wprowadzenie: Czy jesteśmy kreatywni? (20 minut)

a) Powitanie, omówienie programu zajęć.

b) Nauczyciel rozpoczyna od rundki, zadając pytanie (propozycje):

Czy uważacie się za osoby kreatywne?

Czy uważacie, że kreatywność przydaje się w codziennej nauce? Jeśli tak, to w jaki sposób?

Ćwiczenie wprowadzające:

a) Pierwszy etap ćwiczenia - nauczyciel przygotowuje 10 słów, wypisuje je na tablicy lub wyświetla na prezentacji. Prosi uczniów o zapamiętanie zwykłą metodą (przez powtarzanie). Następnie uczniowie starają się zapisać na pustej kartce te słowa, które zapamiętali. Wspólnie z nauczycielem sprawdzają wyniki – ile słów zapamiętali, czy więcej z początku listy czy z jej końca, czy w kolejności, czy losowo.

b) Drugi etap ćwiczenia – nauczyciel przygotowuje drugą listę (inne słowa).

Instrukcja: *Spróbujcie wymyślić historię, używając tych słów. Pamiętajcie jednak o ważnej zasadzie – słowa muszą być w tej samej kolejności. Skupcie się przede wszystkim na zbudowaniu historii, tak jakbyście chcieli narysować komiks lub nakręcić film. Następnie, wybierzcie jedną osobę, której opowiecie tę historijkę.*

Ważne! Nauczyciel nie podaje w instrukcji, że słowa należy zapamiętać – dzieci skupiają się tylko na wymyśleniu historii.

Uczniowie tym razem wymyślają historię – w kolejności, w której słowa są wypisane. Opowiadają historię koledze/koleżance (praca w parach). Na końcu, na czystej kartce dzieci starają się wypisać zapamiętane słowa, z zachowaniem kolejności. Następnie wszyscy razem sprawdzają wyniki.

c) Pytania podsumowujące ćwiczenie:

- *Którą listę zapamiętaliście łatwiej, szybciej?*
- *Czy zauważyliście różnicę? (np. więcej słów odtworzonych w prawidłowej kolejności)*
- *Czy opowiedzenie historii na głos pomogło w zapamiętaniu?*
- *Co jeszcze można zapamiętać w ten sposób?*

Aby zapamiętać informacje, tak naprawdę wystarczy odrobina kreatywności – ponieważ nasz mózg bardzo lubi wszelkiego rodzaju historie, powinniśmy uczyć się z wykorzystaniem skojarzeń – wtedy nauka będzie szybsza i bardziej skuteczna.

Za Wami pierwsze ćwiczenie związane z kreatywnością i pamięcią, jest ono wprowadzeniem do pierwszej techniki – Łańcuchowej Metody Skojarzeń, którą poznamy na następnych zajęciach.

2. Twórcze wprowadzenie (25 minut)

a) Wprowadzenie (propozycja)

Kreatywność nie jest wrodzona – można uczyć się jej w ciągu całego życia. Oczywiście, są osoby, które mają predyspozycje i talent – jak np. wielcy malarze. Ale musicie pamiętać o tym, że kreatywność nie polega tylko i wyłącznie na tworzeniu pięknych obrazów czy poematów.

Kreatywność to po prostu wyszukiwanie nowych rozwiązań i myślenie nieschematyczne – czyli takie, które nie skupia się na pierwszej lepszej opcji.

Aby wprowadzić Was w tematykę technik pamięciowych, najpierw musimy zrobić twórczą rozgrzewkę. Mózg potrzebuje gimnastyki, tak jak każdy mięsień w Waszym ciele. Im częściej będziecie ćwiczyć (a nauka na sprawdzian nie jest ćwiczeniem!) tym łatwiej będziecie radzić sobie z zapamiętaniem informacji. Przed nami ćwiczenia rozwijające kreatywność.

b) Ćwiczenie – twórcza rozgrzewka.

Aby rozwijać kreatywność, przede wszystkim musimy przyjąć jedną zasadę – swoboda pomysłów i brak krytyki. W kreatywności nie ma oceny – czy pomysł jest dobry, czy zły. Liczy się każda odpowiedź. Postarajcie się na etapie wymyślania nie oceniać (nawet siebie samych) tylko wypisujcie wszystkie możliwości, które przyjdą Wam do głowy.

Nauczyciel zaprasza dzieci do pierwszego ćwiczenia, które ma na celu rozwijanie myślenia dywergencyjnego (Teoria myślenia dywergencyjnego J. P. Guilforda)

Instrukcja: Przygotujcie czystą kartkę i ołówek. Zadam Wam trzy pytania, na odpowiedź do każdego z nich macie 5 minut – czyli łącznie 15 minut. (ważne, żeby faktycznie była to czysta karta, bez notatek itp.) Pamiętajcie, że żadne z naszych ćwiczeń nie podlega ocenie, ani porównaniu – każde z Was pisze samodzielnie, dla siebie.

1. Podaj jak najwięcej pomysłów na zastosowanie widelca
2. Podaj jak najwięcej sposobów na pogłaskanie żyrafy po głowie
3. Podaj jak najwięcej porównań ucznia do różnych zwierząt, uzasadnij za każdym razem swój wybór.

Nauczyciel może wybrać inne pytania, zbliżone do tego modelu z zachowaniem zasady rozwijania myślenia dywergencyjnego).

Po ok. 15 minutach nauczyciel zaprasza dzieci do podsumowania ćwiczenia.

Które pytanie było dla Was najprostsze, a które najtrudniejsze?

Po jakiej ilości odpowiedzi pojawiła się jakaś blokada (brak pomysłów)?

c) Podsumowanie – Za nami pierwszy trening. Tego typu ćwiczenia rozwijają Waszą wyobraźnię- a jak się sami już przekonaliście w poprzednim ćwiczeniu wyobraźnia jest nam

bardzo potrzebna do tego, żeby coś zapamiętać.

Czy tego typu ćwiczenia są dla Was łatwe? Czy na co dzień ćwiczycie tego typu myślenie abstrakcyjne? Jeśli tak, to kiedy?

Nauczyciel prosi o podanie jakiegokolwiek słowa/zwrotu z bieżącego materiału szkolnego – np. może to być jakaś trudna nazwa, lub trudne słówko w języku obcym.

Zapisuje słowo na tablicy, dzieci wspólnie wymyślają jak najwięcej skojarzeń słownych, np:

- Falanga (zwarty oddział bojowy piechoty greckiej – materiał: Historia, kl. IV)
Ważne, aby słowa w jakiś sposób kojarzyły się lub były podobne, np. fanga, flaga, balanga. Nauczyciel wypisuje na tablicy wszystkie pomysły.

3. Twórcze skojarzenia – jak połączyć słonia z lodówką? (15 min.)

a) Wprowadzenie: *Nasz przykład - falanga to tak naprawdę wprowadzenie do kolejnego ćwiczenia. Teraz zajmiemy się wyszukiwaniem twórczych skojarzeń. Kiedy nasz mózg zapamiętuje nową informację, przede wszystkim stara się ją dopasować do czegoś, co już zna. Dlatego łatwiej nam zapamiętywać informacje, które są do siebie podobne, lub są w jakiś sposób połączone, niż coś zupełnie nowego, jak np. słowo: Frigorifiko (lodówka w j. hiszpańskim)*

b) *Zapraszam do pierwszego ćwiczenia – piramidy kreatywności.*

Uczniowie wspólnie wymyślają hasło początkowe – słowo-klucz (coś ogólnego, np. jakieś zjawisko, czynność, zachowanie). Może to być np. słowo: WIOSNA.

Cała grupa wspólnie podaje 6 słów, które kojarzą się z wiosną, nauczyciel na tablicy wypisuje je w jednym rzędzie, tworząc podstawę piramidy. Dzieci wypisują te same słowa na kartce (Uwaga! Dzieci muszą napisać słowa na dole kartki, w jednym rzędzie – tak, aby u góry znalazło się miejsce na kolejne poziomy piramidy, patrz rysunek poniżej).

Zaczynamy np. od słów:

1. Przebiśnieg, 2. Ferie, 3. Łąka, 4. Spacer, 5. Pies, 6. Marzanna (wszystkie słowa obok siebie)

W kolejnym poziomie piramidy każde dziecko samodzielnie tworzy skojarzenia, poprzez połączenie dwóch słów z niższego poziomu:

Przebiśnieg i ferie – 1 i 2

Ferie i łąka – 2 i 3

Łąka i spacer – 3 i 4

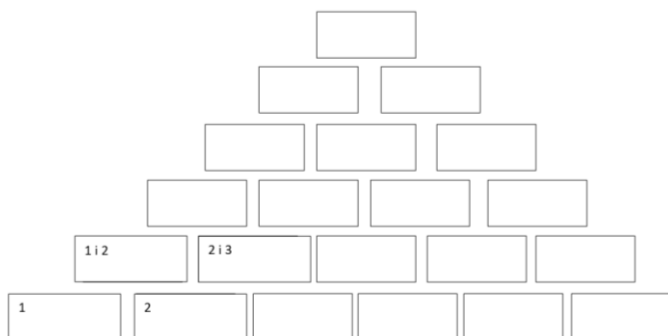
Spacer i pies – 4 i 5

Pies i Marzanna – 5 i 6

Analogicznie w każdym kolejnym poziomie, aż do samego szczytu.

Uwaga – słowa nie mogą się powtarzać, ale nie muszą być związane ze słowem – kluczem.

- d) Na końcu ćwiczenia rundka – każde dziecko czyta słowo, które pojawiło się na samym szczycie piramidy.

Źródło: A. Biela: *Trening kreatywności*, 2015

4. Stopniowanie kreatywności – co jest...? (10 minut)

Zadam Wam teraz 5 pytań. Każde kolejne będzie bardziej rozbudowane, wszystkie pytania będą zaczynały się od słów: „Co jest...” Waszym zadaniem będzie powiedzenie pierwszego słowa, które przyjdzie Wam do głowy. Słowa nie mogą się powtarzać, ćwiczenie zrobimy w formie rundki.

Opcjonalnie – dzieci mogą samodzielnie wybierać kolejną osobę, w ten sposób rundka będzie bardziej dynamiczna. Pomysły można też zapisywać na tablicy lub w zeszytach.

Nauczyciel przygotowuje 5 pytań, każde kolejne zawiera dodatkową cechę.

Np.:

- Co jest niebieskie
- Co jest niebieskie i miękkie
- Co jest niebieskie, miękkie i można to złożyć
- Co jest niebieskie, miękkie, można złożyć i jest większe niż stół?
- Co jest niebieskie, miękkie, można złożyć, jest większe niż stół i czasem mokre?

Wskazówka: Nauczyciel może wybrać wcześniej przedmiot, który będzie opisywać w tej zabawie: tutaj – koc.

Jeśli mamy jeszcze czas, możemy wybrać drugie słowo, lub zaproponować dzieciom to samo ćwiczenie, w parach jedno dziecko wymyśla słowo i zadaje pytania, drugie dziecko odpowiada, starając się odgadnąć. Następnie zmiana.

5. Szybkie łączenie – 10 min

W kolejnym ćwiczeniu dzieci będą najpierw tworzyć skojarzenia, następnie wymyślać swoje

własne propozycje – rozwijając nie tylko umiejętność asocjacji, ale również konstruowania modeli twórczych.

Ćwiczenie można przeprowadzić w formie swobodnej burzy mózgów, lub w sposób strukturalizowany, za pomocą rundki.

a) *Zastanów się co może być...*

- białe i okrągłe
- gorzkie i małe
- miękkie i zimne
- plastikowe i składane
- przezroczyste i pachnące
- zanikające i tanie
- kłujące i czarne
- ekologiczne i brzydkie
- świecące i śmieszne
- kwadratowe i większe od krowy

b) *Teraz spróbujcie stworzyć 3 przykłady własnych skojarzeń, następnie zadajcie pytania wybranej osobie*

c) Podsumowanie – *to ćwiczenie przygotowuje nas do technik pamięciowych. Jeśli będziemy coś zapamiętywać, to przede wszystkim będziemy wymyślać skojarzenia. Ważne jest, aby Wasze pomysły były swobodne – czyli mogą być fikcyjne, zabawne, śmieszne, dziwne – nie ograniczajcie się.*

6. Podsumowanie – 10 minut

Podsumowanie na ostatnich zajęciach w bloku, lub po każdym module

Za nami pierwszy trening kreatywności. Najważniejsza zasada, którą powinniśmy zapamiętać to ćwiczenia w małych porcjach. Chciałabym/chciałbym, abyście już regularnie ćwiczyli kreatywność, np. za pomocą różnych gier: Story cubes, Dixit.

Czy macie pomysł, na jakim przedmiocie można zastosować skojarzenia? Czy już gdzieś sami je stosowaliście?

Nauczyciel może podać kilka przykładów – ortografia, definicje, słowa w j. obcym. Wypisuje na tablicy przykłady podane przez uczniów.

Na zakończenie, jak podsumowanie kreatywnej lekcji zapraszam do ostatniej rundki, podsumowującej nasz temat.

Dzieci podsumowują swoje nastawienie/emocje na zakończenie zajęć, porównując się np. do pogody lub koloru i uzasadniają wybór. Opcjonalnie – inna rundka kreatywna, np. dokończenie zdania: Kreatywność jest jak... Kreatywność to...

